acquires pedagogical value when it enables learning to resume after an interruption, preserves access to content, and supports genuine rather than formally recorded academic participation.

***Keywords**: higher education, wartime conditions, learning environment, digital technologies, crisis adaptation, pedagogical leadership, multimodality, academic participation.*

Дата першого надходження статті до видання: 14.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.10.2026

DOI
УДК 378.016:811.111'276.6

Олена КОВТУН
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов і перекладу, Національний університет «Київський авіаційний інститут», м. Київ
***ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-5216-6350*

Наталія МЕЛЬНИК
доктор педагогічних наук, професор, в.о. декана Гуманітарно-мистецького факультету, професор кафедри іноземних мов і перекладу, Національний університет «Київський авіаційний інститут», м. Київ
***ORCID:** https://orcid.org/0000-0002-6641-0649*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА НАУКОВОГО ПИСЬМА ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ: ВІД МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ІНТЕГРОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОСЛІДНИКА

Резюме

*Зміни у практиках наукової комунікації, зумовлені її інтернаціоналізацією, цифровізацією та поширенням генеративного ШІ, потребують оновлення англомовної підготовки аспірантів. **Мета дослідження** – обґрунтувати необхідність і визначити напрями трансформації змісту навчання академічної англійської мови та наукового письма здобувачів ступеня доктора філософії з урахуванням міжнародних орієнтирів та української освітньої практики.*

***Методики дослідження.** Застосовано якісний порівняльний дизайн, що поєднав теоретичне узагальнення, зовнішній академічний бенчмаркінг і рефлексивний аналіз інституційного кейсу. Проаналізовано наукові праці та міжнародні рамкові документи, програми і силабуси дисциплін семи українських закладів вищої освіти, а також дві окремі програми КАІ 2025 року й оновлену інтегровану програму 2026 року. Основним методом опрацювання документів був порівняльний контент-аналіз.*

***Результати.** Встановлено, що інтернаціоналізація і цифровізація науки, розвиток відкритої науки, зміни в публікаційній взаємодії та поширення генеративного ШІ розширюють вимоги до англомовної підготовки дослідників. Аналіз українських програм виявив усталене мовно-комунікативне і жанрово-письмове ядро, проте нерівномірне представлення цифрової академічної ідентичності, міжнародного мережування, повного публікаційного циклу, відкритої науки та відповідального використання ШІ. В оновленій програмі КАІ мовну підготовку й наукове письмо інтегровано з плануванням дослідження, академічною соціалізацією, публікаційною і проєктною діяльністю, цифровими та етичними практиками.*

***Висновки.** Трансформація змісту полягає не лише в об'єднанні дисциплін, а й у зміні принципу його організації: від послідовного формування окремих мовних і письмових умінь до виконання взаємопов'язаних завдань дослідницького та публікаційного циклів. Орієнтиром підготовки має стати інтегрована англомовна дослідницько-комунікативна компетентність, необхідна для відповідальної й результативної участі аспіранта в сучасній науковій комунікації.*

***Ключові слова:** академічна англійська мова; наукове письмо; здобувачі ступеня доктора філософії; інтегрована компетентність дослідника; наукова комунікація; генеративний штучний інтелект.*

Вступ. Глобалізація науки, цифровізація дослідницької діяльності, розвиток відкритої науки, а також поширення генеративного штучного інтелекту (ШІ) істотно змінюють вимоги до підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. Сучасний дослідник повинен не лише володіти англійською мовою на рівні, достатньому для читання фахової літератури, написання наукової статті та представлення результатів дослідження. Успішність його наукової і професійної кар'єри значною мірою залежить від формування цифрової академічної ідентичності, участі в міжнародних і міждисциплінарних дослідницьких мережах, критичного опрацювання наукової інформації, взаємодії з редакторами і рецензентами, підготовки дослідницьких і грантових пропозицій, представлення результатів різним цільовим аудиторіям, а також відповідального використання цифрових технологій і генеративного ШІ.

Таке бачення чітко простежується в сучасних дослідженнях з навчання академічної англійської мови, які ґрунтуються на розумінні її не як сукупності загальномовних знань і вмінь, а як засобу участі в академічному й професійному дискурсі. Вихідним у такому підході є твердження K. Hyland (2006), згідно з яким навчання English for Academic Purposes має враховувати комунікативні потреби здобувачів, особливості відповідної галузі знань і типові дискурсивні практики наукової спільноти. Відповідно до положень Супровідного тому CEFR (Council of Europe, 2020), академічна комунікація охоплює рецепцію, продукування, взаємодію та медіацію. Тому іншомовна підготовка аспірантів має формувати здатність критично опрацьовувати джерела, узагальнювати інформацію, брати участь у дискусіях, представляти дослідження та адаптувати його зміст до різних аудиторій.

Наукове письмо становить важливий, проте не єдиний компонент такої підготовки. Дослідження у сфері English for Research Publication Purposes розглядають написання статті як дисциплінарно, соціально та інституційно зумовлену діяльність (Flowerdew, 2022). Жанровий, процесуальний і корпусно орієнтований підходи передбачають опанування структури наукових жанрів, способів побудови аргументації, формулювання авторської позиції, використання джерел, редагування тексту та реагування на рецензії. При цьому враховуються не лише мовна правильність, а й комунікативна мета тексту, очікування аудиторії та норми конкретної наукової спільноти.

Окремий напрям досліджень пов'язаний з академічною соціалізацією аспірантів. Підготовка конференційних виступів, участь у дискусіях, взаємооцінювання та комунікація в дослідницькій групі сприяють одночасному розвитку мовних умінь і професійної ідентичності молодого науковця (Burhan-Horasanlı, 2024). Такий підхід узгоджується з рамкою ResearchComp, у якій компетентність дослідника охоплює проведення й оцінювання досліджень, співпрацю, комунікацію, поширення результатів, проєктну діяльність і взаємодію із суспільством (European Commission, 2023).

Цифровізація наукової комунікації актуалізує розвиток критичної ШІ-грамотності. Вона передбачає не лише технічне використання генеративних інструментів, а й перевірку створеного контенту, усвідомлення його обмежень, збереження авторської відповідальності та дотримання норм академічної доброчесності (ALLEA, 2023; Ou et al., 2024). Отже, сучасне навчання академічної англійської мови та наукового письма має бути спрямоване на формування інтегрованої англомовної дослідницько-комунікативної компетентності, яка поєднує мовний, жанрово-письмовий, усно-комунікативний, публікаційний, цифровий і етичний компоненти.

У попередніх працях авторів було розглянуто зміст, методи й цифрові засоби розвитку академічної іншомовної компетентності аспірантів у межах окремих дисциплін з академічної англійської мови та письма (Kovtun & Konoplianyk, 2025; Kovtun et al., 2025). Водночас структурна інтеграція цих компонентів і розширення їхнього змісту відповідно до сучасних практик дослідницької діяльності потребують окремого аналізу.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності та визначення напрямів трансформації змісту навчання академічної англійської мови та наукового письма здобувачів ступеня доктора філософії з урахуванням змін у практиках наукової комунікації, сучасних міжнародних орієнтирів підготовки дослідників і результатів порівняльного аналізу відповідних програм українських закладів вищої освіти.

Методи та методики дослідження. Дослідження має теоретико-аналітичний характер і виконане в межах якісного порівняльного дизайну, що поєднує теоретичне узагальнення сучасних підходів до підготовки дослідників, зовнішній академічний бенчмаркінг і рефлексивний аналіз інституційного кейсу.

На першому етапі було проаналізовано сучасні наукові праці з проблем English for Academic Purposes, English for Research Publication Purposes, наукового письма, академічної соціалізації та генеративної ШІ-грамотності, а також міжнародні рамкові документи з питань компетентностей

дослідника, дослідницької доброчесності, відкритої науки й відповідального використання генеративного штучного інтелекту. Це дало змогу визначити зовнішні чинники трансформації академічної та наукової комунікації і відповідні вимоги до англомовної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії.

На другому етапі здійснено зовнішній академічний бенчмаркінг програм і силабусів відповідних дисциплін семи українських закладів вищої освіти: Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій (б. д.), Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (2022), Львівського національного університету імені Івана Франка (2025), Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (2022), Національного університету «Львівська політехніка» (2025a, 2025b), Національного університету «Одеська політехніка» (2024) та Харківського національного університету радіоелектроніки (2022). Документи добирали цілеспрямовано за такими критеріями: належність дисципліни до третього освітньо-наукового рівня, спрямованість на академічну комунікацію англійською мовою, відкритий доступ і достатня повнота представленої інформації. Відмінності в назвах дисциплін не були підставою для їх вилучення з вибірки.

На третьому етапі було проведено внутрішній порівняльний аналіз трьох робочих програм навчальних дисциплін Київського авіаційного інституту (далі – КАІ), розроблених за безпосередньої участі авторів статті: «Англійська мова наукового спрямування» та «Академічне письмо англійською мовою», що реалізовувалися як окремі освітні компоненти у 2025 році, й оновленої інтегрованої програми «Академічна англійська мова та наукове письмо» 2026 року (Державний університет «Київський авіаційний інститут», 2025a, 2025b; Національний університет «Київський авіаційний інститут», 2026). Дві програми 2025 року розглядалися в сукупності як вихідна модель, а програма 2026 року – як інституційна відповідь на зміни в науковій комунікації та сучасні вимоги до підготовки дослідників.

Основним методом опрацювання освітніх документів став якісний порівняльний контент-аналіз. Для забезпечення послідовності зіставлення було використано єдину аналітичну рамку, що охоплювала: обсяг і структуру дисципліни; її мету та загальну спрямованість; представленість академічної англійської мови й наукового письма; усну академічну комунікацію; дослідницький і публікаційний цикли; академічну соціалізацію, міжнародний нетворкінг і цифрову ідентичність дослідника; проєктну та грантову комунікацію; дослідницьку доброчесність і відкриту науку; використання цифрових інструментів і генеративного ШІ; зворотний зв’язок, взаємооцінювання та академічне рецензування; види навчальної діяльності та форми оцінювання. Представленість відповідного компонента встановлювали за його експліцитним відображенням у меті, тематиці, результатах навчання, видах навчальної діяльності або оцінюваних продуктах.

Зіставлення результатів теоретичного аналізу, зовнішнього академічного бенчмаркінгу та внутрішнього аналізу програм КАІ дало змогу, по-перше, визначити чинники, що зумовлюють необхідність трансформації змісту; по-друге, встановити, наскільки відповідні компоненти представлені в українській практиці; по-третє, схарактеризувати оновлену програму КАІ як спробу інтегрувати мовні, дослідницькі, комунікативні, публікаційні, проєктні, цифрові й етичні складники підготовки здобувачів ступеня доктора філософії.

Оскільки автори статті брали безпосередню участь у розробленні програм КАІ, дослідження має характер рефлексивного аналізу інституційного кейсу. Зовнішній академічний бенчмаркінг використовувався для контекстуалізації авторських рішень, а не для ранжування програм або статистичного узагальнення стану підготовки аспірантів в Україні. Дослідження не передбачало оцінювання фактично сформованих компетентностей здобувачів, тому його висновки стосуються обґрунтованості трансформації запланованого змісту, результатів навчання, видів навчальної діяльності та форм оцінювання.

Результати. Порівняльний аналіз дав змогу встановити три групи результатів: визначити зовнішні чинники оновлення змісту підготовки аспірантів; виявити основні тенденції, представлені у відповідних програмах українських ЗВО; простежити трансформацію програм КАІ від двох окремих освітніх компонент до інтегрованої дисципліни.

Аналіз міжнародних рамкових документів засвідчив розширення вимог до діяльності сучасного дослідника. Поряд із володінням мовою наукового спілкування та вмінням створювати академічні тексти актуалізуються компетентності, пов’язані з участю в міжнародних дослідницьких мережах, відкритою наукою, публікаційною взаємодією, управлінням цифровою академічною ідентичністю та відповідальним використанням генеративного ШІ (ALLEA, 2023; European Commission, 2023, 2026; UNESCO, 2021). Результати аналізу узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Сучасні зміни в науковій комунікації та їх відображення у змісті підготовки аспірантів

Зміни в дослідницькій діяльності	Вимоги до підготовки аспірантів	Відповідні компоненти змісту
Інтернаціоналізація науки та мережевий характер комунікації	Участь у міжнародній професійній взаємодії	Академічна самопрезентація, нетворкінг, міжкультурна комунікація, наукова дискусія
Зростання ролі публікаційної діяльності	Розуміння повного циклу підготовки й подання публікації	Вибір видання, підготовка рукопису, комунікація з редактором і рецензентами
Розвиток відкритої науки	Дотримання принципів прозорості, доступності та відтворюваності дослідження	Відкрита наука, дослідницька етика, прозоре представлення методів і даних
Цифровізація академічного середовища	Управління цифровою присутністю дослідника	Академічні профілі, ідентифікатори автора, цифрова академічна ідентичність
Поширення генеративного ШІ	Критичне, прозоре й етичне використання цифрових інструментів	Перевірка результатів ШІ, захист даних, декларування використання, відповідальність автора
Посилення конкурсного фінансування досліджень	Здатність обґрунтовувати дослідницьку ідею та її очікуваний вплив	Дослідницькі й грантові пропозиції, планування ресурсів, ризиків і поширення результатів

Зіставлення програм і силабусів семи українських ЗВО засвідчило, що усталене ядро підготовки становлять академічна лексика і граматика, читання наукових джерел, усна презентація результатів, участь у науковій дискусії та написання окремих жанрів академічного тексту. У більшості проаналізованих документів представлено структуру наукової статті, анотацію, академічне цитування та вимоги до доброчесності. Водночас компоненти, пов'язані з цифровою академічною ідентичністю, повним публікаційним циклом, міжнародним професійним мережуванням, відкритою наукою та генеративним ШІ, відображені нерівномірно або лише частково. Отже, українські програми загалом зберігають мовно-комунікативне і жанрово-письмове ядро, тоді як нові цифрові, публікаційні та соціально-комунікативні практики ще не набули системного представлення.

Внутрішній аналіз програм КАІ засвідчив, що у 2025 році підготовка здійснювалася послідовно в межах двох дисциплін. «Англійська мова наукового спрямування» була зосереджена переважно на усній науковій комунікації, роботі з англомовною інформацією, обговоренні дослідницької проблеми та представленні результатів. «Академічне письмо англійською мовою» охоплювало лінгвостилістичні засади академічного письма, наукові жанри, структуру статті, цитування, рецензування та підготовку проєктної пропозиції. Оновлена програма 2026 року об'єднала ці напрями навколо основних видів діяльності дослідника. Результати аналізу представлено в таблиці 2.

Отже, встановлена трансформація полягає не лише в об'єднанні двох дисциплін. Змінено принцип організації змісту: мовні знання, усна комунікація і наукове письмо інтегровані з плануванням дослідження, публікаційною діяльністю, професійним мережуванням, цифровою ідентичністю та дослідницькою етикою.

Дискусія. Одержані результати дають підстави стверджувати, що оновлення програми зумовлене зміною функцій академічної англійської мови в діяльності аспіранта. Вона використовується не лише для читання іншомовної літератури, засвоєння термінології чи створення нормативно оформленого тексту, а й на всіх етапах дослідницького і публікаційного процесів. Відповідно, одиницею проєктування змісту доцільно визначати не окреме мовне вміння або жанр, а реальну діяльність дослідника, під час якої мовні, аналітичні, комунікативні, цифрові та етичні дії виконуються у взаємозв'язку.

Такий підхід узгоджується з ResearchComp, у якому професійний розвиток дослідника представлено як поєднання когнітивних, комунікативних, цифрових, організаційних і соціальних компетентностей (European Commission, 2023). Він також відповідає розумінню докторського письма як засобу академічної соціалізації та формування ідентичності дослідника (Lei, 2023). Отже,

запропонована трансформація відображає перехід від навчання англійської мови й письма як відносно автономних умінь до підготовки аспіранта до участі в міжнародній науковій спільноті.

Таблиця 2

Трансформація змісту підготовки аспірантів у програмах КАІ

Параметр	Програми 2025 року	Інтегрована програма 2026 року	Установлена зміна
Організація підготовки	Дві послідовні дисципліни загальним обсягом 180 год.	Одна інтегрована дисципліна обсягом 90 год.	Структурна інтеграція та концентрація змісту
Логіка побудови	Розмежування усної наукової комунікації й академічного письма	Організація змісту відповідно до видів діяльності дослідника	Перехід від мовленнєвих видів діяльності до цілісного дослідницького циклу
Професійне представлення дослідника	Наукове резюме, самопрезентація, персональна вебсторінка	Планування наукової кар'єри, академічне CV, research pitch, цифровий профіль та ідентифікатори	Посилення професійно-стратегічного компонента
Наукова комунікація	Опис етапів дослідження та проєктування експерименту	Визначення дослідницької прогалини, питань і гіпотези; вибір методології; прозорість, відтворюваність та етика	Посилення інформаційно-аналітичного і методологічного компонентів
Академічне письмо і публікація	Академічний стиль, жанри, IMRaD, цитування, анотація, рецензія	Академічний голос, синтез джерел, аргументація, візуалізація даних, вибір видання, подання рукопису та відповідь рецензентам	Перехід від створення тексту до охоплення публікаційного циклу
Дослідницькі пропозиції	Структура проєктної пропозиції, Gantt chart, бюджет	Пошук фінансування, очікуваний вплив, ризики, поширення та використання результатів	Розширення стратегічного і проєктного складників
Цифрові технології та ШІ	Використання інформаційних ресурсів і наукометричних платформ	Відповідальне використання генеративного ШІ та управління цифровою академічною ідентичністю	Формування цифрового та етичного компонентів

Результати зіставлення з українськими програмами свідчать, що оновлена програма КАІ зберігає спільне для них мовно-комунікативне та жанрове ядро, але доповнює його компонентами, які відображають нові умови виробництва і поширення наукового знання. Проведений авторами аналіз не є підставою для ранжування програм, оскільки їхній зміст залежить від обсягу дисципліни, спеціальності, освітньо-наукової програми та інституційного контексту. Водночас виявлена нерівномірність представлення новітніх компонентів підтверджує необхідність ширшого обговорення змісту англомовної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії в Україні.

Окремої уваги потребує інтеграція генеративного ШІ. Її педагогічна доцільність полягає не в навчанні автоматичного створення текстів, а у формуванні здатності оцінювати надійність результатів, перевіряти факти й джерела, виявляти упередження, захищати конфіденційні дані та зберігати авторську відповідальність. Така позиція узгоджується із сучасним трактуванням критичної генеративної ШІ-грамотності (Ou et al., 2024) та рекомендаціями щодо відповідального використання генеративного ШІ в дослідженнях (European Commission, 2026).

Водночас інтегрована модель створює низку методичних викликів. Найбільш суттєвий з них пов'язаний із розширенням змісту за одночасного скорочення загального обсягу підготовки зі 180 до 90 годин. Це потребує ретельного добору пріоритетів, міжтематичної інтеграції та перенесення частини роботи в керовану самостійну діяльність аспірантів. Інший вагомий виклик стосується узгодження результатів навчання з оцінюванням. Хоча програма передбачає проєктні завдання, взаємооцінювання та створення продуктів академічної діяльності, рейтингова схема поки що

переважно спирається на відповіді на заняттях, тестові й письмові завдання та підсумкову контрольну роботу. Надалі доцільно посилити оцінювання автентичних результатів: академічного профілю, фрагмента статті, відповіді рецензентові, презентації та дослідницької пропозиції.

Відзначимо, що обмеження представленого дослідження зумовлені його документальним та інтерпретаційним характером: проаналізовано запланований зміст програм, а не фактичний рівень сформованості компетентностей аспірантів. Вибірка програм інших ЗВО є цілеспрямованою і не репрезентує всю систему підготовки докторів філософії в Україні. Крім того, участь авторів у розробленні програм КАІ зумовлює рефлексивний характер інституційного кейсу. Подальші дослідження мають передбачати апробацію оновленої програми, аналіз створених аспірантами академічних продуктів і визначення динаміки складників інтегрованої англомовної дослідницько-комунікативної компетентності.

Висновки. Проведений аналіз підтвердив необхідність перегляду змісту англомовної підготовки аспірантів: її орієнтиром має бути не окреме опанування усного академічного мовлення та академічного письма, а здатність використовувати англійську мову в цілісній дослідницькій діяльності. Оновлена програма КАІ відображає цю зміну, оскільки об’єднує мовну, комунікативну і письмову підготовку навколо реальних завдань сучасного дослідника.

Отже, трансформація змісту полягає у переході від мовної підготовки до формування інтегрованої компетентності дослідника, необхідної для відповідальної та результативної участі в сучасній науковій комунікації. Подальшої емпіричної перевірки потребує ефективність реалізації оновленої програми та її вплив на якість академічної діяльності аспірантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій. (б.д.). *Англійська мова наукового спрямування: силабус навчальної дисципліни*. https://duikt.edu.ua/uploads/p_328_91537184.pdf

Державний університет «Київський авіаційний інститут». (2025a). *Академічне письмо англійською мовою: робоча програма навчальної дисципліни*. https://surl.li/covbmf

Державний університет «Київський авіаційний інститут». (2025b). *Англійська мова наукового спрямування: робоча програма навчальної дисципліни*. https://surl.li/itwvrz

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. (2022). *Іноземна мова для академічних цілей: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 151 «Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології»*. https://surl.li/hgscun

Львівський національний університет імені Івана Франка. (2025). *Іноземна мова за фаховим спрямуванням (англійська): силабус навчальної дисципліни для ОНП «Маркетинг»*. https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/Sylabus-2025-8.pdf

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». (2022). *Іноземна мова для наукової діяльності (англійська): робоча програма навчальної дисципліни (силабус)*. https://kamts1.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/10/sylabus_inozemna-mova-dlia-naukovoi-diialnosti_ukr_ochno.pdf

Національний університет «Київський авіаційний інститут». (2026). *Академічна англійська мова та наукове письмо: робоча програма навчальної дисципліни*. https://surl.li/xmdnpb

Національний університет «Львівська політехніка». (2025a). *Іноземна мова для академічних цілей, частина 1 (ОНП «Дизайн»)*. https://directory-new.lpnu.ua/majors/subject/dta/9.B2.00.00/51/2025/ua/full/1/18499

Національний університет «Львівська політехніка». (2025b). *Іноземна мова для академічних цілей, частина 2 (ОНП «Дизайн»)*. https://directory-new.lpnu.ua/majors/subject/dta/9.B2.00.00/51/2025/ua/full/2/18500

Національний університет «Одеська політехніка». (2024). *Іноземна мова за професійним спрямуванням 1: силабус освітньої компоненти*. https://op.edu.ua/education/programs/components/27248

Харківський національний університет радіоелектроніки. (2022). *Іноземна мова як мова наукової комунікації: силабус навчальної дисципліни*. https://nure.ua/wp-content/uploads/2023/06_imnk_silabus_2022-onp-152.pdf

ALLEA. (2023). *The European Code of Conduct for Research Integrity: Revised Edition 2023*. All European Academies. https://doi.org/10.26356/ECOC

Burhan-Horasanlı, E. (2024). Conference presentation preparation sessions as a site for academic discourse socialization in an engineering research team. *English for Specific Purposes, 76*, 41–56. https://doi.org/10.1016/j.esp.2024.06.002

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment—Companion Volume*. Council of Europe Publishing. https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4

European Commission. (2023). *ResearchComp: The European competence framework for researchers*. Directorate-General for Research and Innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-04/ec_rtd_research-competence-presentation.pdf

European Commission. (2026). *Living guidelines on the responsible use of generative AI in research* (3rd ed.). Directorate-General for Research and Innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en?filename=ec_rtd_ai-guidelines.pdf

Flowerdew, J. (2022). Models of English for research publication purposes. *World Englishes, 41*(4), 571–583. https://doi.org/10.1111/weng.12606

Hyland, K. (2006). *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. Routledge.

Kovtun, O., & Konoplianyk, L. (2025). Developing PhD candidates' academic foreign language competence: Methods, tools, and multimedia. *Наука і техніка сьогодні, 8*(49), 437–450. https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-8(49)-437-450

Ковтун, О., Конопляник, Л., & Мельник, Н. (2025). Enhancing PhD students' academic writing competence through IMRaD-structured and APA-based CALL/TELL activities. В О.В. Ковтун (Ред.), *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура:* збірн. наук. праць за результатами XIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. 144–150). Державний університет «Київський авіаційний інститут». https://umk.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2025_KAI.pdf

Lei, J. (2023). Publishing during Doctoral Candidature: Policies, Practices, and Identities. Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-99-0988-9

Ou, A. W., Khuder, B., Franzetti, S., & Negretti, R. (2024). Conceptualising and cultivating Critical GAI Literacy in doctoral academic writing. *Journal of Second Language Writing, 66*, 101156. https://doi.org/10.1016/j.jslw.2024.101156

UNESCO. (2021). *Recommendation on open science*. https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-open-science

REFERENCES

Derzhavnyi universytet informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. (n.d.). *Anhliiska mova naukovoho spriamuvannia: Sylabus navchalnoi dystsypliny* [English for research purposes: Course syllabus]. https://duikt.edu.ua/uploads/p_328_91537184.pdf [in Ukrainian].

Derzhavnyi universytet "Kyivskyi aviatsiinyi instytut". (2025a). *Akademichne pysmo anhliiskoiu movoiu: Robocha prohrama navchalnoi* dystsypliny [English academic writing: Course syllabus]. https://surl.li/covbmf [in Ukrainian].

Derzhavnyi universytet "Kyivskyi aviatsiinyi instytut". (2025b). *Anhliiska mova naukovoho spriamuvannia: Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny* [English for research purposes: Course syllabus]. https://surl.li/itwvrz [in Ukrainian].

Ivano-Frankivskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet nafty i hazu. (2022). *Inozemna mova dlia akademichnykh tsilei: Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny dlia zdobuvachiv tretoho osvitno-naukovoho rivnia za spetsialnistiu 151 "Avtomatyzatsiia ta kompiuterno-intehrovani tekhnolohii"* [Foreign language for academic purposes: Course syllabus for doctoral students in Specialty 151 "Automation and computer-integrated technologies"]. https://surl.li/hgscun [in Ukrainian].

Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. (2025). *Inozemna mova za fakhovym spriamuvanniam (anhliiska): Sylabus navchalnoi dystsypliny dlia ONP "Marketynh"* [Professionally oriented foreign language (English): Course syllabus for the doctoral programme in Marketing]. https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/Sylabus-2025-8.pdf [in Ukrainian].

Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy "Kyivskyi politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho". (2022). *Inozemna mova dlia naukovoi diialnosti (anhliiska): Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny (sylabus)* [Foreign language for research activities (English): Course syllabus].

https://kamts1.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/10/sylabus_inozemna-mova-dlia-naukovoi-diialnosti_ukr_ochno.pdf [in Ukrainian].

Natsionalnyi universytet “Kyivskyi aviatsiinyi instytut”. (2026). *Akademichna anhliiska mova ta naukove pysmo: Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny* [Academic English and research writing: Course syllabus]. https://surl.li/xmdnpb [in Ukrainian].

Natsionalnyi universytet “Lvivska politekhnika”. (2025a). *Inozemna mova dlia akademichnykh tsilei, chastyna 1 (ONP “Dyzain”)* [Foreign language for academic purposes, Part 1 (Doctoral programme in Design)]. https://directory-new.lpnu.ua/majors/subject/dta/9.B2.00.00/51/2025/ua/full/1/18499 [in Ukrainian].

Natsionalnyi universytet “Lvivska politekhnika”. (2025b). *Inozemna mova dlia akademichnykh tsilei, chastyna 2 (ONP “Dyzain”)* [Foreign language for academic purposes, Part 2 (Doctoral programme in Design)]. https://directory-new.lpnu.ua/majors/subject/dta/9.B2.00.00/51/2025/ua/full/2/18500 [in Ukrainian].

Natsionalnyi universytet “Odeska politekhnika”. (2024). *Inozemna mova za profesiinym spriamuvanniam 1: Sylabus osvitnoi komponenty* [Foreign language for professional purposes 1: Course syllabus]. https://op.edu.ua/education/programs/components/27248 [in Ukrainian].

Kharkivskyi natsionalnyi universytet radioelektroniky. (2022). *Inozemna mova yak mova naukovoi komunikatsii: Sylabus navchalnoi dystsypliny* [Foreign language as a language of scholarly communication: Course syllabus]. https://nure.ua/wp-content/uploads/2023/06_imnk_silabus_2022-onp-152.pdf [in Ukrainian].

ALLEA. (2023). *The European Code of Conduct for Research Integrity: Revised Edition 2023*. All European Academies. https://doi.org/10.26356/ECOC [in English].

Burhan-Horasanlı, E. (2024). Conference presentation preparation sessions as a site for academic discourse socialization in an engineering research team. *English for Specific Purposes, 76*, 41–56. https://doi.org/10.1016/j.esp.2024.06.002 [in English].

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment—Companion Volume*. Council of Europe Publishing. https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4 [in English].

European Commission. (2023). *ResearchComp: The European competence framework for researchers*. Directorate-General for Research and Innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-04/ec_rtd_research-competence-presentation.pdf [in English].

European Commission. (2026). *Living guidelines on the responsible use of generative AI in research* (3rd ed.). Directorate-General for Research and Innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en?filename=ec_rtd_ai-guidelines.pdf [in English].

Flowerdew, J. (2022). Models of English for research publication purposes. *World Englishes, 41*(4), 571–583. https://doi.org/10.1111/weng.12606 [in English].

Hyland, K. (2006). *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. Routledge [in English].

Kovtun, O., & Konoplianyk, L. (2025). Developing PhD candidates’ academic foreign language competence: Methods, tools, and multimedia. *Nauka i tekhnika sohodni [Science and technology today], 8*(49), 437–450. https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-8(49)-437-450 [in English].

Kovtun, O., Konoplianyk, L., & Melnyk, N. (2025). Enhancing PhD students’ academic writing competence through IMRaD-structured and APA-based CALL/TELL activities. In O.V. Kovtun (Ed.), *Podolannia movnykh ta komunikatyvnykh barieriv: Osvita, nauka, kultura:* Zbirnyk naukovykh prats za rezultatamy XIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Overcoming language and communication barriers: Education, science, culture: Proceedings of the 13th International Scientific and Practical Conference] (pp. 144–150). Derzhavnyi universytet “Kyivskyi aviatsiinyi instytut”.https://umk.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2025/12/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2025_KAI.pdf [in English].

Lei, J. (2023). *Publishing during Doctoral Candidature: Policies, Practices, and Identities*. Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-99-0988-9 [in English].

Ou, A. W., Khuder, B., Franzetti, S., & Negretti, R. (2024). Conceptualising and cultivating Critical GAI Literacy in doctoral academic writing. *Journal of Second Language Writing, 66*, 101156. https://doi.org/10.1016/j.jslw.2024.101156 [in English].

UNESCO. (2021). *Recommendation on open science*. https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-open-science [in English].

Olena KOVTUN
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Foreign Languages and Translation, National University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv
ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-5216-6350*

Nataliia MELNYK
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Acting Dean of the Faculty of Humanities and Arts, Professor of the Department of Foreign Languages and Translation, National University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-6641-0649*

TRANSFORMING THE TEACHING OF ACADEMIC ENGLISH AND RESEARCH WRITING FOR PHD STUDENTS: FROM LANGUAGE TRAINING TO INTEGRATED RESEARCHER COMPETENCE

Abstract

Current scholarly communication, shaped by internationalisation, digitalisation, and generative AI, requires renewed approaches to PhD students' English-language preparation. ***The objective of the article*** *is to substantiate the need for, and identify directions for transforming Academic English and research writing instruction for PhD students in light of international frameworks and Ukrainian educational practices.*

Research methods. *A qualitative comparative design combined theoretical synthesis, external academic benchmarking, and reflective analysis of an institutional case. Sources included studies and international framework documents; course programmes and syllabi from seven Ukrainian higher education institutions; two KAI programmes implemented in 2025; and the integrated programme of 2026. The educational documents were examined through qualitative comparative content analysis.*

Results. *The internationalisation and digitalisation of science, open science, changing publication practices, and generative AI were found to broaden the requirements for researchers' English-language preparation. The Ukrainian programmes retain a language-communication and genre-writing core, while digital academic identity, international networking, the full publication cycle, open science, and responsible AI use are represented unevenly. In the updated KAI programme, language preparation and research writing are integrated with research planning, academic socialisation, publication and project activities, and digital and ethical practices.*

Conclusions. *The transformation involves not merely merging two courses but changing the organising principle of their content: from developing separate language and writing skills to performing interconnected tasks across the research and publication cycles. The intended outcome is an integrated English-language research and communication competence enabling PhD students to participate responsibly and effectively in contemporary scholarly communication.*

Keywords: *Academic English; research writing; PhD students; integrated researcher competence; scholarly communication; generative artificial intelligence.*

Дата першого надходження статті до видання: 14.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 05.10.2026

DOI:
УДК 378.016:159.9-051

Анжеліка КОКАРЄВА
кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. декана факультету наук про здоров'я, Національний університет «Київський авіаційний інститут», м. Київ
ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-6025-4235*

Анастасія КОВАЛЬОВА
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри педагогіки та психології професійної освіти, спеціальності А1 «Освітні науки», Національний університет «Київський авіаційний інститут», м. Київ
ORCID: *https://orcid.org/0009-0000-8867-0356*

МЕТАКОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ҐЕНЕЗА ПОНЯТТЯ ТА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Резюме

У статті досліджено ґенезу поняття «метакомпетентність» у психолого-педагогічному дискурсі та особливості його концептуалізації у професійній підготовці майбутніх психологів.

***Мета дослідження** – вивчити ґенезу поняття «метакомпетентність», систематизувати сучасні підходи до його розуміння у психолого-педагогічному дискурсі та окреслити особливості концептуалізації у професійній підготовці майбутніх психологів.*

***Методи.** Застосовано теоретичний і ретроспективний аналіз, систематизацію, узагальнення та порівняльний аналіз зарубіжних і вітчизняних наукових джерел.*

***Результати.** Систематизовано ґенезу наукових уявлень про метакомпетентність та виокремлено п'ять етапів її становлення: передконцептуальний, компетентнісно-управлінський, термінологічно-концептуальний, структурно-інтегративний і сучасний міждисциплінарний. Встановлено взаємодоповнюваність педагогічного та психологічного підходів: перший розкриває місце, функціональне призначення та можливості формування метакомпетентності, другий – внутрішні механізми її функціонування. Обґрунтовано специфіку метакомпетентності майбутнього психолога у двох взаємопов'язаних аспектах: як метарівня щодо системи професійних компетентностей та здатності регулювати власний особистісно-професійний ресурс.*

***Висновки.** Метакомпетентність майбутнього психолога визначено як інтегративне особистісно-професійне утворення вищого порядку, що забезпечує здатність усвідомлювати, інтегрувати, регулювати, переносити та розвивати сформовані професійні компетентності й власний особистісно-професійний ресурс відповідно до конкретної професійної ситуації та мінливих вимог діяльності.*

***Ключові слова:** метакомпетентність, метакомпетентність майбутнього психолога, професійна компетентність, професійна підготовка майбутніх психологів, психолого-педагогічний дискурс, особистісно-професійний ресурс.*

Вступ. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується трансформацією вимог до результатів професійної підготовки фахівців. Стрімкі зміни у суспільному та професійному житті, швидке оновлення знань та технологій, ускладнення професійних завдань та необхідність діяти в умовах невизначеності – все це зумовлює потребу у формуванні такого випускника закладу вищої освіти (далі – ЗВО), який здатен не лише практично застосовувати набуті знання, уміння та навички, а й критично осмислювати професійний досвід, інтегрувати сформовані компетентності, переносити їх у нові контексти та самостійно визначати траєкторію свого подальшого професійного розвитку.

У межах професійної підготовки майбутніх психологів окреслений вектор набуває особливої значущості та знаходить свою нормативну регламентацію в положеннях Закону України № 1556-VII «Про вищу освіту» 2014 р., де компетентність визначається як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Про вищу освіту, 2014), а також у чинних стандартах вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія», які визначають комплекс загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для здійснення професійної діяльності психологами в Україні (Міністерство освіти і науки України